

Circulair Textiel

Rapport versie 1.0

Gemeente Amsterdam, Afval & Grondstoffen
In samenwerking met
AEB Amsterdam

Amsterdam, maart 2019

Inhoud

0. Samenvatting.....	3
1. Inleiding	6
1a. Aanleiding rapport: nieuw contract voor textielinzameling en verwerking.....	6
1b. Afbakening: afgedankt textiel van huishoudens	6
1c. De textielketen circulair: kansen per ketenpartner.....	6
1d. Wat u leest in welk deel van het rapport	7
2. Inzichten n.a.v. gesprekken met stakeholders textielketen.....	9
2a. Consument: textiel is wegwerp product; markt tweedehands textiel onder druk.....	9
2b. De wijze van inzameling bepaalt de kwaliteit	9
2c. Sorteren van textiel is een vak apart	11
2d. Verwerkingsroutes: afzet is sleutel tot succes	13
2f. Elke ketenstap heeft een eigen schaalniveau	15
2g. Tussenconclusies	15
3. Samenwerking en beleidsvorming voor een circulaire textielketen. Initiatieven op Europese, landelijke en regionale schaal	17
3a. European clothing action plan.....	17
3b. Dutch Circular Textile Valley & producentenverantwoordelijkheid	17
3c. Regionale samenwerking voor meer transparantie en recycling.....	18
4. Evaluatie Amsterdams beleid & praktijk	19
4a. Aanbesteding 2014 had als focus hoogste opbrengst voor goede doel en gemeente	20
4b. Overgrote deel textiel komt bij het restafval.....	20
4c. Sortering en verwerkingsroutes niet transparant	21
4d. Conclusie huidige contractperiode.....	22
5. Strategie Circulair Textiel	23
5a. Stel Ambitie: geen textiel in het restafval, toepassing voor ondersoorten	23
5b. Strategie: samenwerking en transparantie	23
Bijlage 1. Lijst geconsulteerde partijen	26

0. Samenvatting

In 2019 loopt het contract voor de inzameling/verwerking van het Amsterdamse huishoudelijk textiel af dat AEB Amsterdam namens de gemeente sloot met Sympany. Dit moment geeft de gemeente de kans om het gevoerde beleid rond de textielinzameling te evalueren en nieuw beleid voor te stellen. Beleid dat aansluit bij de noodzaak onze klimaat- en milieudruk te verkleinen én te werken aan een meer circulaire economie.

Op basis van **gesprekken met stakeholders** textielbranche zijn de volgende inzichten opgedaan:

- De textielindustrie is vervuילend en belastend voor mens en milieu. Preventie (anders/minder consumeren, anders ontwerpen) en een circulaire keten (hergebruik, daadwerkelijk recyclen) dragen bij aan het verminderen van deze druk.
- De textielketen is op dit moment niet circulair. Hergebruik van kleding staat onder druk vanwege fast fashion. Er is veel aanbod van lage kwaliteit, nieuw textiel tegen lage prijzen. Schaalbare recycling (kleding maken van gerecycled garen) staat nog in de kinderschoenen, hoewel de vraag en het aantal initiatieven stijgt.
- De businesscase van de inzameling, sortering en verwerking van afgedankt textiel staat in geheel Europa onder druk.
- Veel afgedankt textiel verdwijnt in Nederland/ Amsterdam met het restafval en is daarmee verloren voor recycling. Nascheiding is voor textiel, gezien de vervuiling met het restafval, geen optie.
- Er kan meer textiel ingezameld worden door verschillende inzamelmanieren naast elkaar te organiseren en samen te werken met instellingen, retailers, scholen. Inzameling van textiel biedt kansen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- Vervuiling van textiel bij de inzameling is een genoemd probleem. De wijze van inzameling draagt bij aan de mate van vervuiling.
- Het fijn sorteren van textiel in Nederland is cruciaal. Het is niet altijd transparant wat er met in bulk uitgesorteerd textiel gebeurt, waar het na verkoop terecht komt. Niet-herdraagbaar textiel kan uiteindelijk buiten Nederland verwerkt worden op een manier die voor mens en milieu niet acceptabel is.
- De gewenste vernieuwing in de keten zit hem in het vinden van oplossingen voor schaalbare recycling en afzet voor de uitgesorteerde ondersoorten en kleding van gerecycled materiaal. Bottlenecks zitten in beschikbaarheid en kwaliteit van het materiaal, prijs in vergelijking met virging materiaal en de afzet.
- Nederland is een grote im- en exporteur van afgedankt textiel en is groot in sortering. De branche biedt kansen voor regionale recycle en maakindustrie en daarmee gerelateerde arbeidsplekken.
- Samenwerking en organisatie zijn van belang om verandering in de keten te bewerkstelligen; de gemeente kan hierbij lokaal/ regionaal optreden als verbinder. In Nederland zijn hier goede voorbeelden van te vinden, elk met een eigen aanvliegroute. Binnen de Metropoolregio Amsterdam heeft Zaanstad een model met partijen uit de textielketen opgezet.

Evaluatie van de contractperiode 2014- 2018 leverde de volgende inzichten op:

- Amsterdam had gedurende de contractperiode geen specifiek beleid voor het huishoudelijk textiel om bij te dragen aan een duurzamere, meer circulaire textielketen.
- De focus op een financiële vergoeding in de aanbesteding is niet duurzaam gebleken, want gaf geen prikkel tot verbetering van de keten. Het stimuleert export van afgedankt textiel in bulk (waarbij niet herleidbaar is wat er met het niet herdraagbare textiel gebeurt) en zorgt er niet voor dat recycling (anders dan downcycling) van niet herdraagbaar textiel, zogenaamde ondersoorten, bevorderd wordt.
- Het contract behelsde een bijdrage aan charitatieve doelen zonder inzicht/ invloed op de bestemming. Er was sprake van een breed palet aan kleine, vaak ook niet textiel gerelateerde doelen. De vraag is of middelen zo het meest effectief ingezet worden om de keten meer circulair te maken en te zorgen voor sociale en milieudoelen.
- Het inzamelingsresultaat van huishoudelijk textiel in Amsterdam is matig: slechts 21% van het potentieel kwam terecht in de textielbakken; Volgens de inzamelaar is de kwaliteit van het ingezameld textiel verslechterd door vervuiling in ondergrondse containers. Het contract bood geen stimulans om te vernieuwen qua inzameling. Daarentegen heeft Sympany tijdens de looptijd van het contract 500 ton méér textiel weten in te zamelen.
- Behalve ingezamelde gewichten per container, is er geen inzicht in wat we aan textiel (laten) inzamelen, en wat er uitgesorteerd wordt. Sortering gebeurt in bulk. Het is niet transparant waar niet niet-herdraagbaar textiel uit deze bulk terecht komt.

Op basis van de inzichten en evaluatie stellen we voor Amsterdam de volgende maatschappelijke **ambitie** voor:

De gemeente draagt vanuit haar wettelijke taak om afval op een verantwoorde wijze in te zamelen én vanuit de rol als verbinder binnen de circulaire economie actief bij aan een meer circulaire textielketen, door:

- Stimuleren van de ontwikkeling van circulaire verwerkingsroutes voor het herdraagbare en niet herdraagbare textiel;
- Inzetten op zo fijn mogelijke sortering en het voorkomen van export van grof gesorteerd of ongesorteerd huishoudelijk textiel naar het buitenland;
- Stimuleren van recycling-, maakindustrie en sociaal ondernemerschap en daarmee arbeidsplekken in de regio en/ of landelijk op het vlak van textiel;
- Maximale betrokkenheid van bewoners en ondernemers te organiseren met als doel dat zo veel mogelijk textiel brongescheiden wordt ingezameld met zo min mogelijk vervuiling van het textiel;
- Waar mogelijk bij de inzameling van het huishoudelijk textiel SW-plekken te creëren;
- Inzetten op transparantie in de textielketen waar het gaat om verwerkingsroutes, ingezamelde kwaliteit en milieudruk;
- Investeren in een gezonde businesscase voor het afgedankte textiel en het realiseren van bovengenoemde uitgangspunten, waarbij de verwerking van de textielstroom voor de gemeente kostendekkend plaatsvindt en afspraken gemaakt worden over opbrengsten en de inzet daarvan ter verbetering van de textielketen.

Dat leidt tot de volgende **strategie**:

1. Een nieuw contract voor het huishoudelijke textiel draagt bij aan de ambitie, door de aanbesteding te richten op:
 - a. Ontwikkelingskansen voor hoogwaardige verwerking (daadwerkelijke recycling stimuleren) van niet-herdraagbaar textiel;
 - b. Aantoonbaar duurzame routes voor het herdraagbare en niet herdraagbare textiel, doordat er fijne sortering heeft plaatsgevonden en we weten wat er verkocht wordt;
 - c. Het afstemmen van sortering én inzameling op deze duurzame verwerkingsroutes;
 - d. Het ontwikkelen van diversiteit in inzamelmethodes met inzet van sociale werkplekken waar mogelijk om meer textiel met zo min mogelijk vervuiling in te zamelen;
 - e. Het inrichten van transparantie door monitoring van de keten
 - f. Het in zetten van inkomsten na sortering en verwerking voor het verbeteren van de inzameling van het textiel, het betrekken van bewoners en het stimuleren van het daadwerkelijk recyclen van ondersoorten.
 - g. Met partners werkt de gemeente op basis van synergie in visie en werkwijze, open calculatie en eerlijke verdeling van inkomsten;
2. Samenwerken om regionaal en landelijk bij te dragen aan een circulaire keten en het bevorderen van maakindustrie
 - a. Invulling geven met de partners binnen de Metropoolregio Amsterdam aan de Amsterdamse hub voor circulair textiel, verkenning welke vorm van organisatie daarbij nodig is;
 - b. Faciliteren van acties door de koplopersgroep circulaire hotels en de denimketen om in Amsterdam te komen tot aansprekende voorbeelden van gerecycled textiel
 - c. De samenwerking met in de aanwezige ondernemers, grote textiel 'verbruikers', kennisinstellingen, ontwerpers en mode hoofdkantoren te verkennen, met bovenstaande ambitie als insteek.
3. Actief bijdragen aan de invulling van producentenverantwoordelijkheid voor textiel, binnen MRA verband en met andere publieke samenwerkingsverbanden. Te denken valt aan o.a.
 - a. Formuleren van een recyclingsdoel voor textiel + definitie
 - b. Maatregelen op rijksniveau, die recycling stimuleren, zoals verlaagd BTW tarief, verplicht % gerecycled garen
4. Inzetten van de inkoopkracht van de gemeente zelf om een kleine steen bij te dragen door textiel circulair in te kopen.

1. Inleiding

1a. Aanleiding rapport: nieuw contract voor textielinzameling en verwerking

In 2019 loopt het inzamel- & verwerkingscontract voor het Amsterdamse huishoudelijk textiel af dat AEB Amsterdam namens de gemeente heeft afgesloten met Sympany.

Sinds het afsluiten van het contract in 2014 is er in de textiel - en kleding sector én op het beleidsterrein van afvalverwerking en de circulaire economie veel veranderd.

We zijn ons steeds meer bewust van het feit dat de textielindustrie na de olie-industrie de meest vervuilende industrie ter wereld is. De productie van kleding en de daarvoor benodigde grondstoffen zijn zeer belastend voor mens en milieu. Er is veel landbouwgrond nodig om nieuw katoen te verbouwen. De productie van katoen is verantwoordelijk voor 2,6% van het wereldwijde waterverbruik en bij de productie komt veel gif vrij in de natuur. (Rapport Ellen MacArthur Foundation, *A new textiles economy: Redesigning Fashion's Future*, mei 2017).

De markt voor tweedehands textiel staat onder druk. De kwaliteit van ingezameld textiel gaat achteruit en partijen zoeken oplossingen en kansen om textiel daadwerkelijk te recyclen en nieuw textiel te maken van gerecyclede garens. Dat vraagt om samenwerking in de ketens.

Dit moment van een nieuw contract geeft de gemeente de kans om het gevoerde beleid rond textielinzameling en verwerking te evalueren en een nieuw beleid voor te stellen. Beleid dat aansluit bij de noodzaak onze klimaat- en milieudruk te verkleinen én te werken aan een meer circulaire economie, op basis waarvan onder andere een nieuwe aanbesteding gegrond kan worden.

1b. Afbakening: afgedankt textiel van huishoudens

Dit rapport gaat, waar het het contract van inzameling van het Amsterdamse textiel betreft, alleen in op het inzamelen en verwerken van het afgedankte textiel en schoeisel van particulieren. Dat hoeft niet alleen maar goede, herdraagbare kleding te zijn, maar betreft al het huishoudelijke textiel, zoals kleding, linnengoed, grote lappen stof en gordijnen.

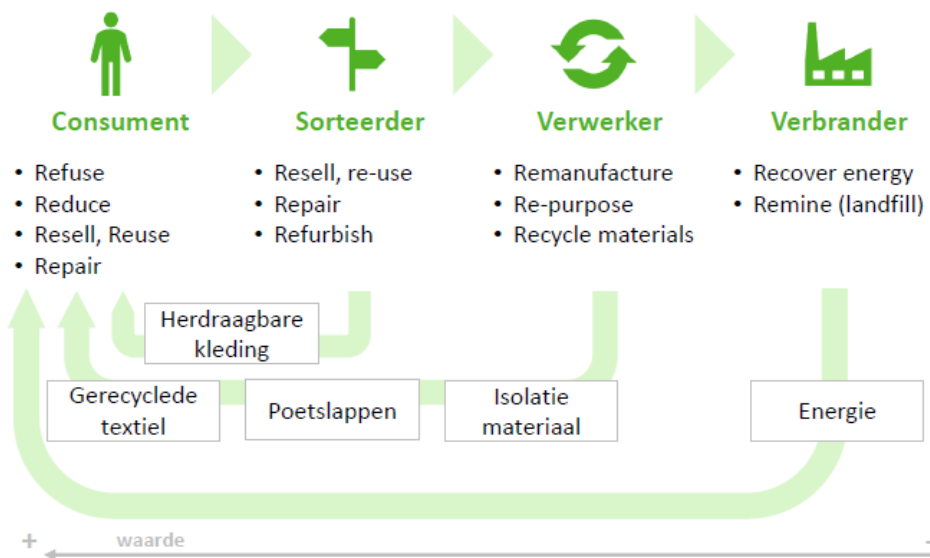
Om de textielketen daadwerkelijk 'circulair' te organiseren, is een bredere blik noodzakelijk. Er ontstaat ook afgedankt textiel bij bedrijven: denk aan afgedragen bedrijfskleding, werkkleding en uniforms, schoenen, bed- en badlinnen uit de hotelsector, niet verkochte kleding of schoenen, etc. Daarnaast ontstaat textiel 'afval' tijdens en na de productie. Denk aan snijoverschotten, garensrestanten en onverkochte collecties. Deze bredere scope komt terug in de voorstellen wat de gemeente, naast het verantwoord (laten) inzamelen van verwerken van het huishoudelijke textiel, nog meer kan doen om bij te dragen aan een circulaire textielketen.

1c. De textielketen circulair: kansen per ketenpartner

Hoe kan de textiel keten meer circulair worden en een minder grote druk op mens, klimaat en milieu opleveren? En vervolgens: wat kan de inzameling/ verwerking van het textiel hierin betekenen?

In onderstaand model is de keten van het consumenten textiel afgebeeld, met daarbij de kansen aangegeven om textiel terug te brengen in de keten.

De meeste waarde wordt toegevoegd door textiel te hergebruiken of zodanig te recyclen dat het opnieuw (langdurig) gebruikt kan worden.

Keten textiel, uit: actieplan textiel, Cirkelwaarde, gebaseerd op: *The circular economy: New or Refurbished as CE 3.0? in Resources, Conservation and Recycling*

We zien op basis van bovenstaand plaatje de volgende kansen per ketenstap:

- Consument: kan bijdragen door minder nieuw textiel te kopen, door in de winkel om textiel van gerecycled materiaal te vragen, door producenten te vragen om transparantie qua maakproces, door kleding langer te dragen, te repareren, (uit) te lenen of te verkopen/ tweedehands kleding te kopen.
- Inzamelaars: zorgen ervoor dat afgedankt textiel op de juiste wijze bij sorteerders terecht komt, met oog voor benodigde kwaliteit en zuiverheid van het materiaal.
- Sorteerder: speelt een rol door herdraagbare kleding weer op de markt te brengen, zo dicht bij huis mogelijk, en waarde toe te voegen door in samenwerking met andere partijen te zorgen voor reparatie of herontwerp (kansen voor maakindustrie). Speelt ook een rol door fijnmazig te sorteren en daarmee verdere recycling mogelijk te maken bij verwerkers.
- Verwerker: speelt rol door gesorteerd materiaal mechanisch of chemisch te recyclen en door verbinding met producenten die nieuwe producten mogelijk maken. Kan ook waarde toevoegen door gesorteerd materiaal te verbeteren, te laten vermaken.
- Producenten: kunnen ervoor zorgen dat textiel zo ontworpen is dat recycling mogelijk is, kunnen producten van gerecycled materiaal maken en modellen ontwikkelen met minder verspilling, afval en snelle verkoop.
- Verbrander: op dit moment zorgt de verbrander ervoor dat restafval niet gestort wordt. In een circulaire textielketen zou textiel niet verbrand moeten worden.

1d. Wat u leest in welk deel van het rapport

Dit rapport is het resultaat van een informele marktverkenning ten behoeve van het opstarten van een aanbestedingsprocedure. Diverse gesprekken zijn gevoerd met partijen uit de textielketen en initiatiefnemers op het vlak van circulair textiel. Daarnaast is een evaluatie uitgevoerd van de textiel inzameling en verwerking in Amsterdam in de periode 2014- 2018.

In dit rapport leest u

- Deel 2: Inzichten uit de textielketen waar het gaat om consumptie, inzameling, sortering, verwerking;
- Deel 3: beleidsontwikkelingen en resultaat van samenwerking in Nederland en Europa;
- Deel 4: Evaluatie van het Amsterdamse beleid 2014 – 2018 op het gebied van textiel
- Deel 5: Voorstel voor een nieuw beleid (ambitie, strategie)

2. Inzichten n.a.v. gesprekken met stakeholders textielketen

Inzichten uit gesprekken met ondernemers, onderzoekers, ambtenaren en andere stakeholders in de textielketen betrekken we bij de evaluatie en het opstellen van nieuw beleid van de gemeente Amsterdam. Zie bijlage 1 voor een overzicht van partijen waarmee gesproken is.

2a. Consument: textiel is wegwerp product; markt tweedehands textiel onder druk

In de afgelopen 50 jaar is de relatie die we met onze kleding hebben radicaal veranderd. Van een duurzaam consumptiegoed (een winterjas werd voor 10 jaar aangeschaft) werd het een wegwerpproduct. Mensen dragen kleding gemiddeld steeds korter en minder vaak, voordat het als 'afval' wordt weggegooid. Winkels bieden nieuwe kleding in steeds kortere seizoenen aan, zogenaamde *fast fashion*.

Fast fashion betekent snelle wisseling van collecties, goedkope productie in lage lonenlanden en zeer lage textielprijzen. De kwaliteit van de kledingstukken zelf wordt gemiddeld steeds lager. Door deze ontwikkelingen vinden we in de kledingbakken van de inzameling steeds meer niet herdraagbaar textiel, van lage kwaliteit.

De vraag naar textiel en daarmee het aanbod van afgedankt, tweedehands textiel groeit, maar de vraag naar tweedehands textiel neemt af evenals de herdraagbaarheid ervan. Niet alleen vanwege de lagere kwaliteit van nieuw textiel, ook vanwege snel wisselende modestijlen. Niet herdraagbaar textiel wordt in de branche ook met de verzamelnaam 'ondersoorten' aangeduid. Het duurzaam verwerken van die ondersoorten is de puzzel. De prijs van tweedehands herdraagbaar textiel staat onder druk, en daarmee de businesscase van het inzamelen en verwerken deze ondersoorten op de huidige manier.

Deze conclusies stroken niet met de circulaire keten zoals in deel 1 gepresenteerd. Er zijn wel diverse initiatieven om consumenten aan te zetten kleding te lenen, te repareren of tweedehands te kopen. Sommige *influencers*, ontwerpers en retailers keren zich af van de fast fashion trend. Ook zijn er meer initiatieven gericht op de productie van duurzaam textiel, gemaakt van deels gerecycled garen. Voorlopig is er echter nog sprake van een lineaire keten.

2b. De wijze van inzameling bepaalt de kwaliteit

In Nederland wordt jaarlijks ca. 225 kton huishoudelijk textiel en kleding afgedankt, hiervan wordt gemiddeld 1/3 (75 kton) ingezameld door charitatieve instellingen, kringloopbedrijven en commerciële inzamelaars, de overige 2/3 (135 kton) verdwijnt via de afvalreststroom overwegend in de afvalverbrandingsovens.

Als textiel afgedankt wordt, is brongescheiden inzameling vooralsnog de enige optie om hoogwaardige verwerking mogelijk te maken. Het afgedankte textiel is na bronscheiding dan (gedeeltelijk) weer bruikbaar als product of als materiaal.

Textiel uit het restafval is zo verontreinigd dat terugwinning door nascheiding met de huidige verwerkingsopties niet loont.

De markt van het inzamelen wordt in Nederland gedomineerd door een aantal grote inzamelaars en verwerkers, waaronder Reshare/Leger des Heils, Sympany en Sam's Kledingactie als grote

charitatieve inzamelaars en traditionele afvalverwerkers en Curitas als commerciële inzamelaar. In de laatste jaren komen er nieuwe partijen op de markt. Daarnaast zamelen kringloopwinkels in en zijn er ook acties vanuit retailers (denk aan H&M).

De volgende manieren van inzameling zijn te onderscheiden en kunnen beoordeeld worden op de volgende afwegingsfactoren:

- gemak voor de burger,
- impact op het straatbeeld,
- efficiëntie en kostprijs
- uiteindelijke effect op de kwaliteit van het materiaal
- afzetbaarheid na sortering

Onderlos containers boven- en ondergronds:

- 24/7 beschikbaar om kleding te deponeren;
- Uniform beeld openbare ruimte bij gebruik standaard ondergrondse containers
- Lage inzamelkosten;
- Meer kans op vervuiling van textiel in containers, vooral in de ondergrondse onderlos containers¹
- Anonieme wijze van inzamelen, nauwelijks betrokkenheid burger, associatie met afval

Handlos containers bovengronds:

- meestal beschikbaar om kleding te deponeren (afhankelijk van locatie);
- iets hogere inzamelkosten door hogere arbeidsintensiviteit;
- mogelijkheid om containers te ledigen met SW inzet;
- iets hogere kwaliteit van textiel door controle en voorsortering bij lediging;
- nog steeds nauwelijks betrokkenheid burgers;

Huis-aan-Huis inzameling met plaatsing zakken in de openbare ruimte:

- burger plaatst op gezette tijden zak aan de weg wat zorgt voor iets grotere betrokkenheid, maar ook meer inspanning qua inzameling;
- ophalen vraagt hogere arbeidsintensiviteit, maar wel met mogelijkheid SW inzet;
- kans op diefstal is groot;
- over het algemeen hoge kwaliteit van ingezamelde textiel;
- draagt bij aan zakken op straat, rommelig straatbeeld

Inzamelen bij/via kringloopwinkels, scholen, verenigingen, instellingen en retailers:

- burgers zijn actief betrokken bij inzamelen, als burger of als consument;
- ophalen vraagt hogere arbeidsintensiviteit, maar wel met mogelijkheid SW inzet
- naar verwachting hoge kwaliteit van textiel;

Innovatieve inzamelmethodes:

- Denk aan nieuwe methodes, zoals ophalen 'on demand', waarbij burgers via een app aangeven dat er textiel kan worden opgehaald (nog niet in Nederland gebruikelijk) of inzetten retourlogistiek;
- mogelijkheid SW inzet;
- laag risico op diefstal;
- naar aannemen hoge kwaliteit van textiel;

¹ Onderloscontainers hebben het nadeel dat het afval in de containers bij het lossen wordt versmeerd over de gehele lading, waarop deze volledig moet worden afgekeurd. Sommige sorteerdere willen materiaal uit deze containers al niet meer hebben, zoals Curitas en de grootste sorteerder in Nederland, de Boer Groep, die zo'n 115 miljoen kg textiel per jaar sorteert. Ook in landen om ons heen, waaronder Duitsland, Frankrijk en Scandinavische landen, is nauwelijks sprake van het gebruik van onderloscontainers.

De juiste inzamelmethode staat in dienst van de verdere verwerking en de beschikbare afzetkanalen. Die zijn voor iedere inzamelaar en sorteerder anders, waardoor er geen *'one size fits all'* aanpak kan gelden.

Speciale aandacht vraagt de vervuiling van het textiel bij bronscheiding, als gevolg van het mechanisch legen van ondergrondse en bovengrondse containers. Regelmatig worden zakken met restafval of GFT in de textielcontainers aangetroffen, die vervolgens door de kraan bij het legen met het textiel vermengd worden. Ook is het textiel te vochtig of ligt het los in de container. Om de vervuiling tegen te gaan en de kwaliteit van het ingezameld textiel te verhogen, zou er iets moeten gebeuren aan de inzamelmethode en de inzamelvoorzieningen. In verschillende Nederlandse gemeenten is men reeds overgegaan op bovengrondse containers die handmatig geleegd worden door mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De wijze van inzameling bepaalt in hoge mate de kwaliteit van het materiaal en daarmee de mogelijkheden verderop in de keten.

Diverse activiteiten in het inzamelproces zouden goed door SW-inzet kunnen worden vervuld, zoals het grof uitsorteren van vervuiling tijdens de inzameling van handloscontainers. Aansluiten op de ambitie van circulaire economie, betekent dat kennis van/ samenwerking met de gehele keten nodig is om de juiste beslissingen te kunnen nemen zelfs al in de fase van het inzamelen.

2c. Sorteren van textiel is een vak apart

Sorteren is een vak apart wordt veelvuldig gezegd in de wereld van afgedankt textiel. Op basis van diverse bezoeken en rondleidingen aan sorteerbedrijven in Nederland blijkt dit ook wel. Er is een onderscheid te maken tussen bedrijven die

- commercieel sorteren
- werken vanuit een doelstelling om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt een werkplek te geven.

Daarnaast vindt sortering met de hand plaats of automatische sortering. Er kan sprake zijn van grove dan wel fijne sortering, in minder of meer 'soorten'.

Commerciële sortering:

- Elk sorteerbedrijf is anders ingericht, omdat sortering wordt afgestemd op afzetkanalen.
- Gemiddeld worden tot 50 tot boven de 300 verschillende soorten uitgesorteerd in verschillende sorteerslagen, waarbij een medewerker bij een commerciële sorteerder ongeveer 1200 kg per dag kan sorteren.
- Een medewerker bij een commerciële sorteerder heeft ongeveer een half jaar inwerktijd alvorens in staat te zijn om de juiste kwaliteiten en de juiste hoeveelheden te kunnen sorteren.
- Bedrijven sorteren door op basis van de vraag vanuit de afzetkanalen, om zo veel mogelijk waarde toe te voegen.

Sortering met SW-inzet

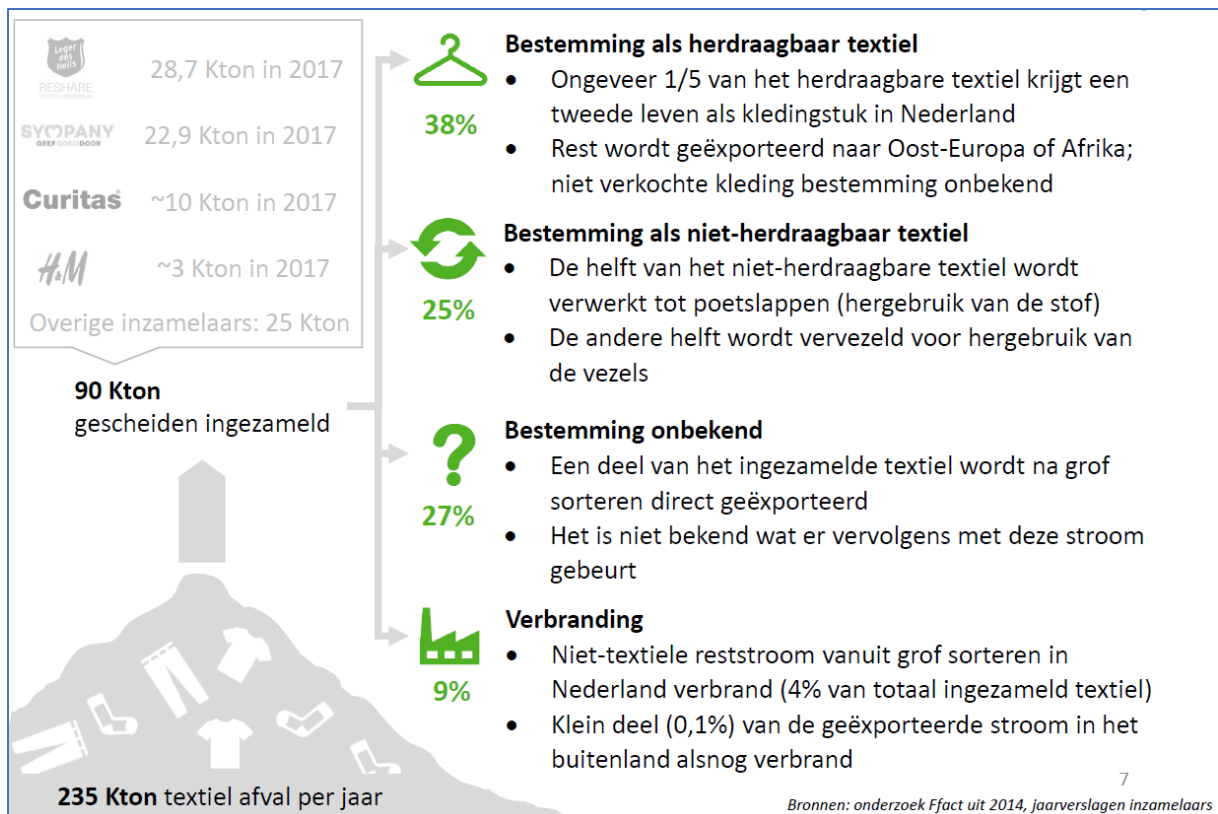
- Sorteren zelf is ondergeschikt gemaakt aan het inzetten van mensen die een afstand tot de arbeidsmarkt hebben.

- Ook hier geldt dat er een bepaalde productie moet worden gemaakt en bepaalde fracties worden uitgesorteerd.
- Dit is simpeler dan bij de commerciële sorteerb企业. Er worden getallen genoemd van tussen de 5 en 20 verschillende soorten die worden uitgesorteerd met een snelheid van ongeveer 200 kg per sorteerder per dag.
- Ook hier geldt dat het hebben van de juiste afzetkanalen van belang is. Vaak wordt hiervoor samengewerkt met partijen die al afzetkanalen hebben ontwikkeld.
- Aan deze vorm van sorteren hangt een prijskaartje, daarnaast is de continue beschikbaarheid van werknemers van belang.

Automatisch sorteren

- Wieland, een sorteerb企业 in Wormerveer heeft samen met een aantal partners en met financiële ondersteuning vanuit de EU een automatische sorteermachine ontwikkeld, de Fibersort.
- Deze machine is in staat om vezels en kleur te herkennen, waardoor zuivere stromen ontstaan die geschikt zijn voor hoogwaardige recycling.
- Deze zuivere stromen kunnen worden vervezeld, op basis waarvan garens gemaakt kunnen worden voor nieuw textiel. Dit hangt af van beschikbaarheid én afzetmarkt.
- De huidige fracties die gesorteerd worden met de Fibersort zijn nog beperkt vanwege nog te ontwikkelen afzetkanalen.

Voor het herdraagbaar textiel geldt dat een fijnere sortering in Nederland ook een gerichtere verkoop oplevert. Een grove sortering in bulk kan betekenen dat na verkoop alsnog textiel niet herdraagbaar blijkt en buiten Nederland niet duurzaam verwerkt wordt.

Uit: actieplan textiel 2019-2021, circelwaarde op basis onderzoek Ffact 2014

2d. Verwerkingsroutes: afzet is sleutel tot succes

Na het sorteren vindt het herdraagbaar textiel een weg naar tweedehands winkels en markten, niet herdraagbaar textiel - de zogenaamde ondersoorten - gaan richting verdere verwerking. In de verwerking van de ondersoorten zit de grote uitdaging. Vervuild textiel wordt verbrand.

Herdraagbaar textiel

- Nederland is wereldwijd een hele grote import/exporteur van tweedehands textiel.
- De hoogste kwaliteit herdraagbaar textiel uit Nederland komt veelal terecht in tweedehands kledingwinkels in Nederland, maar vooral in Oost-Europa. Dit zijn de fracties waar enkele euro's per kilo voor wordt betaald en dit zijn ook de fracties die er op dit moment voor zorgen dat er een positief verdienenmodel is voor de industrie als geheel.
- De wat mindere kwaliteit wordt in diverse Afrikaanse landen verkocht, waaronder Kenia. In Kenia wordt de kleding op de grootste tweedehands kledingmarkt in Oost-Afrika verkocht, de Mitumba markt in Nairobi. Dit is een kleine stad van overdekte kraampjes met in elk segment een specialisme, bijvoorbeeld herenkleding, dameskleding, ondergoed, e.d. (zie foto's).
- Voor beide routes geldt dat niet duidelijk is wat er na verkoop of bij onverkoopbaarheid met het textiel gebeurt. Er zijn aanwijzingen dat in bulk verkocht maar ter plaatse onverkoopbaar textiel uiteindelijk ook op open stortplaatsen terecht kan komen, of verwerkt wordt in voor mens en milieu onwenselijke omstandigheden.

De grootste tweedehands kledingmarkt in Oost-Afrika, de Mitumba markt in Nairobi

Ondersoorten

De niet-herdraagbare fracties, de zogenaamde ondersoorten, hebben een lagere waarde. Toch wordt ook hier met veel aandacht doorgesorteerd naar fracties die gewild zijn bij specifieke afzetkanalen of verwerkingsroutes. De kosten van het sorteren kunnen weliswaar hoger zijn dan de uiteindelijke waarde van deze ondersoorten, maar het alternatief is om de ondersoorten aan de verbrandingsoven aan te bieden en dat heeft een hogere kostprijs.

Op dit moment wordt een groot deel van de ondersoorten gebruikt in de automobiellindustrie als isolatiemateriaal in auto's of als samengeperst materiaal voor hoedenplanken of in de bouw als isolatiemateriaal of als ondertapijt in woningen. Een deel gaat als poetslap naar de petrochemische industrie, waar het textiel na kortstondig gebruik in vervuilde vorm alsnog in het restafval terecht komt.

Een heel klein deel van de ondersoorten wordt op hoogwaardige manier ingezet, bijvoorbeeld als vezel in nieuwe kleding (denim) of als toepassing in design objecten. Deze ontwikkeling is in een eerste fase, waardoor er nog nauwelijks van een percentage gesproken kan worden. Enerzijds omdat de prijs voor ruwe materialen (virgin) nog steeds heel laag is én de prijs voor bijvoorbeeld poetslappen hoger dan voor recyclefracties. Anderzijds omdat er nog veel innovatie nodig is voor de stappen die ná het sorteren genomen moeten worden om tot een hoogwaardig product te komen. Alle goede voorbeelden op dit gebied leveren natuurlijk veel mogelijkheden voor opschaling. Het vinden van goede afzetmarkten is hierbij van belang. De vraag naar gerecycled textiel groeit wel wereldwijd, mits van goede kwaliteit en in prijs vergelijkbaar met textiel gemaakt van virgin materiaal.

Verbranding

Naast bovengenoemde verwerkingsroutes vindt ook verbranding plaats van textiel dat te vervuild is.

Vervezeling: mechanisch versus chemisch

De 'schone' fracties kunnen via de processtappen 'vervezelen' (d.w.z. dat kledingfracties worden vermalen tot spinbare vezels), 'spinnen' en 'weven' weer omgezet worden tot textiel. In de huidige praktijk kan al 50% gerecyclede materialen gebruikt worden bij het maken van garens. Mogelijk kan dit percentage door betere beheersing van de techniek worden verhoogd.

In Nederland vindt nog weinig vervezeling van textiel plaats. Frankenhuis in Haaksbergen is één van de grotere en bekende vervezelaars, terwijl Texperium, het open innovatiecentrum voor textielrecycling eveneens in Haaksbergen, kleinschalige vervezelingsprojecten en experimenten uitvoert. Het bedrijf Wolkat (Tilburg) organiseert de recycling van textiel met een fabriek in Tanger (Marokko): hier wordt niet verkoopbaar textiel tot nieuwe garens en producten omgezet.

De momenteel meest beproefde methode is de mechanische vervezeling. Daarbij worden de vezels in de textiel uit elkaar getrokken, waarna ze – al dan niet vermengd met ruwe vezels (virgin) - tot nieuwe garen worden gesponnen. Hierbij worden de vezels korter, waarmee de kwaliteit van het nieuwe textiel lager ligt dan met garens van ruwe vezels. Op dit vlak zijn veel innovaties gaande, om de kwaliteit steeds beter te krijgen. Mechanische recycling wordt al veelvuldig toegepast.

Via chemische vervezeling kunnen alle vezels steeds weer opnieuw tot grondstof gemaakt worden, terwijl dit voor mechanische recycling slechts gedeeltelijk het geval is. Chemische recycling is mogelijk voor kunststoffen als polyester en nylon maar is voor andere materialen echter een dure, nog niet geheel uitontwikkelde techniek. Op termijn zou het een goede aanvulling op mechanische recycling kunnen worden. Vooral Saxion heeft in Nederland een voortrekkersrol in het doen van onderzoek naar chemische recycling onder de naam SaXcell.

2f. Elke ketenstap heeft een eigen schaalniveau

Uit onderzoek van inzamelaar/verwerker Circulus-Berkel blijkt dat elke verwerkingsstap in de textielketen een eigen schaalniveau heeft. Dit schaalniveau hangt samen met de hoeveelheid in te zamelen materiaal om tot de juiste fracties, volumes aan monostromen voor verdere verwerking te komen. Zo geeft het onderzoek van Circulus-Berkel de volgende volumes:

- Sorteren: 2000 ton sorteren = 2000 ton inzamelen
- Automatisch sorteren (bijv. via FiberSort) op basis van beschikbare afzetkanalen 4000 ton sorteren = 16.000 ton inzamelen
- Vervezelen: 7000 ton vervezelen = 28.000 ton inzamelen
- Recyclen: 10.000 ton recyclen = 80.000 ton inzamelen.

Ter vergelijking: In Amsterdam wordt nu circa 3.000 ton ingezameld, waarbij het potentieel wordt geschat op 14.000 ton (huishoudelijk) wanneer kan worden voorkomen dat textiel in het restafval terecht komt. Kortom: samenwerken op regionale schaal vanaf automatisch sorteren, dan wel landelijk (en uiteindelijk Europees) is noodzakelijk om tot de benodigde hoeveelheden te komen om verder te verwerken. Daarnaast is schaal nodig qua afzet: de crux is immers dat gerecyclede materiaal gebruikt wordt in nieuw textiel.

2g. Tussenconclusies

Op basis van bovenstaande inzichten trekken we de volgende tussen conclusies die relevant zijn voor het Amsterdamse beleid en de aanbesteding van inzameling/ verwerking van het huishoudelijk textiel.

- De textielindustrie is zeer vervuilend en belastend voor mens en milieu. Preventie (minder consumeren, anders ontwerpen) en een circulaire keten (daadwerkelijk recyclen) dragen bij aan het oplossen van het klimaat- en milieuprobleem.
- De huidige businesscase van de textielinzameling staat onder druk.
 - De verhouding herdraagbaar textiel en ondersoorten verandert, er is steeds minder kwalitatief hoogwaardig textiel t.o.v. de ondersoorten die alleen nog gedowncycled kunnen worden (poetsdoek, isolatiemateriaal) of de verbrandingsoven ingaan.
 - Prijzen voor herdraagbaar textiel nemen af en daarmee ook de vergoedingen voor inzameling en verwerking textiel.
- Daarmee is het belang van een goede sortering én verwerking van ondersoorten toegenomen – en dus van het creëren van recyclingsmethoden en afzetmogelijkheden
- Veel textiel verdwijnt met het restafval en is daarmee verloren.
 - De inzameling kan een rol spelen in het betrekken van bewoners/ consumenten bij de textielketen en het beter inzamelen van textiel.
 - Nascheiding is voor textiel geen optie vanwege de vervuiling.
- Vervuiling van het brongescheiden textiel is een probleem; het gebruik van de huidige Amsterdamse onderlossende containers bij de inzameling wordt afgeraden door marktpartijen.
- Er is géén one size fits all qua inzameling; inzameling en sortering staan ten dienste van de verdere verwerkingsroutes
- Inzameling biedt kansen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt
- Het is niet altijd transparant waar in bulk gesorteerd textiel heen gaat na verkoop, en wat er in vervolgstappen in de keten daadwerkelijk mee gebeurt. Dit vraagt om transparantie qua sortering én gekozen verwerkings/ vermarktingsroutes.
- Sortering is een ambacht en staat ten dienste van afzet en recycling.
- Sortering heeft als doel om afzetkanalen te voorzien van de juiste sortering aan textiel, de inzet van SW is mogelijk, maar kost geld en vraagt een andere vorm van organisatie.
- Samenwerking en organisatie zijn van belang om verandering in de keten te bewerkstelligen; de gemeente kan hierbij optreden als verbinder.
- Om echte impact te bereiken gaat beleid verder dan alleen het inzamelen/sorteren/verwerken; het gaat vooral om ander consumentengedrag, nieuwe vormen van productie en recycling en het verbinden van spelers in deze ketens met elkaar.

3. Samenwerking en beleidsvorming voor een circulaire textielketen. Initiatieven op Europese, landelijke en regionale schaal

3a. European clothing action plan

Op Europees niveau is er samenwerking opgezet om te komen tot een meer circulaire textielketen. Het begin 2019 afgeronde project ECAP (European Clothing Action Plan) richtte zich op het ondersteunen van acties die retailers, brands, de overheid, producenten en leveranciers, consumenten en de afval/recyclingindustrie oppakken om een duurzame en circulaire keten dichterbij te brengen.

Oa: bijdragen aan de reductie van energie- en watergebruik, de CO2 emissie en ook de vermindering van de hoeveelheid textielafval. ECAP is een samenwerkingsverband tussen de Engelse organisatie WRAP (Waste and Resource Action Programme), de Londense Waste and Recycling Board, de Deense organisatie Global Fashion Agenda en Rijkswaterstaat en wordt ondersteund vanuit de Europese Commissie.

De partijen variëren van kinderkleding, fashion, bedrijfskleding tot bed- en badlinnen fabrikanten (zie <http://www.ecap.eu.com/participants-and-supporters/>). Uit de leerpunten komt elke keer weer naar voren de moeite die er is om productieketens te bouwen die kunnen concurreren met productieketens die werken met ruwe materialen. Ook nu de technieken verbeteren, zijn er nog steeds blokkades die grootschalige marktintroductie verhinderen. Het volgende is de afgelopen jaren gerealiseerd, waar verder op doorgebouwd kan worden:

- 9 bedrijven hebben van oude kleding nieuwe kleding gemaakt. Deze kleding is in de markt geïntroduceerd. De bedrijven zijn: ASOS (denim, volwassenen), Blycolin (bedlinnen), Havep (bedrijfskleding), JBC (denim, familie), Moodstreet (jasje kinderen), Suit Supply (mannenjasjes), Schijvens (bedrijfskleding), Tricorp (bedrijfskleding), WE (truien volwassenen).
- Online platform 'Design for Longevity' voor designers is opgezet. Immers in de design fase worden veel keuzes gemaakt die later in het proces impact hebben.
- Inkoopcriteria voor publieke sector ontwikkeld, zoals gemeenten en overheden om circulariteit in aanbestedingen te bevorderen.
- Campagnes richting consumenten zijn gedaan: Love your Clothes over het beter behandelen van kleding waarmee levensduur wordt verlengd; Love not Landfill een campagne voor jongeren in Londen om tweedehands kleding fashionable te maken. Voor Nederland heeft Milieucentraal de campagne opgepakt.
- Impact strategies: samen met grote retailers een strategie voor een duurzame en circulaire keten met aandacht voor nieuwe verdienmodellen ontwikkeld om CO2 impact te verlagen. Een voorbeeld hiervan is inzamelen en verkopen van tweedehands kleding door ASOS.

3b. Dutch Circular Textile Valley & producentenverantwoordelijkheid

De 'Transitie-agenda Consumptiegoederen' gaf de aanzet tot een sectorplan textiel voor verduurzaming. Kernidee hierbij was om van een verzameling losse, mooie, veelal nog kleinschalige initiatieven te komen tot een breed gedragen beweging richting de circulaire economie. De branche (Platform Circulair Textiel) heeft het initiatief genomen tot een 'Roadmap circulair textiel'(2017).

Hieruit is het idee voortgekomen van de Dutch Circular Textile Valley (DCTV). Dit initiatief gaat zich focussen op het sluiten van de vezelkringloop en stelt zich ten doel Nederland binnen 5 jaar te positioneren als Europese en Mondiale textiel grondstoffen rotonde. Om het beoogde doel te bereiken richt DCTV zich primair op investeringsprojecten die de potentie hebben uit te groeien (op te schalen) tot een volwaardige industrie met een positieve business case. De investeringsprojecten moeten uiteindelijk gericht zijn op de 'mainstream post consumer' textiele grondstofstroom en producten.

Om deze ontwikkeling regionaal te organiseren is het idee van textiel 'hubs' gelanceerd. Daarbij zijn genoemd: regio Amsterdam (circular Brands & business models), regio Enschede (hoogwaardige recycling), Arnhem/Wageningen (circular design en natuurlijke vezels), Tilburg (bedrijfskleding) en Rotterdam (massastromen en textielraffinage).

Het zijn 'broedplaatsen' of 'kweekgrond' voor investeringsprojecten. Tevens vervullen de 'hubs' ook randvoorwaarden door het bundelen van ambities en capaciteit op het 3-span grondstof – recycling – afzet op gefocuste, regionale schaal of op een textielsegment zoals bedrijfskleding. Daarnaast vervullen de 'Hubs' een rol bij de toegang tot specifieke regionale financieringsfaciliteiten, waaronder een nog op te zetten versnellingsfonds. De gemeente Amsterdam kan in samenwerking met partners uit de branche, de MRA en regiegemeenten en de DCTV invulling geven aan deze hub.

Producentenverantwoordelijkheid

Op Rijksniveau wordt gewerkt aan uitbreiding van de producentenverantwoordelijkheid en beleid op circulair textiel richting eind 2019. De bestaande producentenverantwoordelijkheid is gebaseerd op de EU Kaderrichtlijn Afvalstoffen en geldt nu voor een beperkt aantal stromen (auto's, banden, elektronica, verpakkingen en batterijen). In opdracht van IenM heeft EY onderzoek gedaan naar de opties voor toepassing van producentenverantwoordelijkheid op nieuwe stromen en de mogelijkheden voor versterking van het instrument zelf. Door EY wordt een aantal stromen genoemd die relevant zijn voor Nederland (zoals matrassen, luiers, textiel en bouwmaterialen). Daarnaast wordt aangegeven hoe producentenverantwoordelijkheid kan worden versterkt: met prikkels voor circulair ontwerpen, preventie van materiaalgebruik, hoogwaardig hergebruik en hoogwaardige recycling. Voor het komende nieuwe Rijksbeleid kan gedacht worden aan

- Het opnemen van een lager BTW tarief voor textiel gemaakt van een bepaald percentage gerecycled garen
- Het verplichtstellen van een aandeel gerecycled garen in textiel
- Het opnemen van een recycledoel voor textiel, met inachtneming van hergebruik
- Nadenken over de categorisering van textiel als 'afval'
- De wijze van organiseren van de keten

3c. Regionale samenwerking voor meer transparantie en recycling

In aanvulling op de genoemde hubs, loopt al het een en ander qua regionale samenwerking.

Dutch Centre for Circular Textiles, Zaanstad

De inzameling en sortering van het huishoudelijke is in de gemeente Zaanstad in concessie uitgegeven, waarbij Wieland (sortering) als regisseur optreedt. Leger des Heils/Reshare en kringloopbedrijven spelen in de inzameling. Sortering van herdraagbaar textiel gebeurt in meer dan 300 soorten, zodat duidelijk is wat waarheen verkocht wordt. Voor de ondersoorten wordt de fibersort verder ontwikkeld.

De gemeente Zaanstad, Wieland Textiles (sortering), Brightloops | Loop.a life (ontwerp & productie van kleding), Leger des Heils ReShare (inzameling) sloten daarnaast een meerjarige samenwerkingsovereenkomst en richten daarmee het Dutch Center for Circulair Textiles (DCCT) op.

Dit initiatief verbindt alle schakels van de textielketen met elkaar of wil deze ontwikkelen: van het inzamelen van gebruikt textiel tot en met de productie van nieuw textiel en de afzet daarvan. De focus ligt op het opnieuw gaan produceren van nieuw textiel met garen gemaakt van gerecycled textiel – en de maakindustrie regionaal weer op poten te zetten. De Zaanse partners ontwikkelen automatische sortering, vervezeling en recycling.

Regionale samenwerking Metropoolregio Amsterdam

De Metropoolregio Amsterdam zorgt voor kennisuitwisseling en verbinding tussen partijen in de regio op het vlak van textielrecycling en inzameling en coördineert de samenwerking met andere regio's en het Rijk op het vlak van beleidsvorming.

Circelwaarde: regionale grondstofcoöperatie

Circulus-Berkeel heeft met de AVU en ROVA onder de naam CirkelWaarde een samenwerking gestart om samen te werken bij de afzet van de grondstofstromen. Samen marktverkenningen uitvoeren, aanbestedingen organiseren en contracten beheren. Daarnaast is een expertisecentrum ingericht om onderzoek te doen naar de ontwikkeling van nieuwe verwerkingsmogelijkheden voor huishoudelijke afvalstoffen. Textiel is een van de stromen waarop wordt samengewerkt.

Circulus-Berkeel heeft de inzameling van textiel zelf opgepakt, om meer inzicht te krijgen in wat er ingezameld wordt. Daarnaast is via een innovatieve aanbesteding de sortering op poten gezet, in Deventer, door Reshare.

Textielrecycling Midwaste

Midwaste (coöperatieve vereniging van dertien regionale afval- en reinigingsbedrijven) ontwikkelde met vijf leden een textielsortering in Roosendaal (Saver). De sortering kan circa 3000 ton textiel verwerken – het textiel wordt ontdaan van afval en in 8 soorten uitgesorteerd. Het proces is zodanig ingericht dat gemeenten feedback krijgen over het ingezamelde materiaal, de belangrijkste bestanddelen en de mate van vervuiling. Op basis hiervan vindt ook de afrekening plaats.

Voor de verwerking wordt samengewerkt met het textielrecyclingbedrijf Wolkat. Wolkat sorteert verder uit, waarbij herdraagbaar textiel verkocht wordt. Niet herdraagbaar textiel wordt in Marokko verwerkt (vervezeld en opnieuw gesponnen), waarna er nieuw textiel gemaakt wordt.

4. Evaluatie Amsterdams beleid & praktijk

De inzameling, het sorteren én vermarkten van het Amsterdamse huishoudelijke textiel gebeurt in Amsterdam sinds 2015 door sociale ondernemer Sympany. Sympany verkreeg het contract na aanbesteding. Er was op dat moment geen specifiek gemeentelijk beleid voor textiel, anders dan de afvalstoffenverordening.

De evaluatie van het Amsterdamse beleid valt daarom samen met evaluatie van de contractperiode 2015-2018. Wel is in de tussentijd (2016) het uitvoeringsplan afval door de gemeenteraad vastgesteld, waarin is opgenomen dat bronscheiding bevorderd moet worden, door het plaatsen van aanvullende containers in de openbare ruimte – met als doel het terugwinnen van grondstoffen. Ook betrekken we de gemeentelijke strategie voor een circulaire economie en de recente brief aan de gemeenteraad over de nadruk op preventie en het hoogwaardig verwerken / sluiten van kringlopen in plaats van nadruk op afvalscheiding bij de evaluatie.

4a. Aanbesteding 2014 had als focus hoogste opbrengst voor goede doel en gemeente

Sympany is ontstaan door samengaan van Humana en Kici en heeft de focus op het genereren van opbrengsten voor goede doelen uit de verkoop van het ingezamelde en gesorteerde textiel. Sympany verkreeg het contract na aanbesteding in 2014. AEB Amsterdam is de contractpartner. De aanbesteding had als bereik: inzameling en verwerking. De primaire focus was een maximale financiële vergoeding voor de gemeente en bijdrage aan goede doelen.

Van de opbrengsten voor het goede doel gaat het grootste deel naar projecten in Afrika en India (circa 60%), die gericht zijn op ontwikkelingssamenwerking. Een deel van de projecten zijn direct gerelateerd aan het verbeteren van de textielketen in landen als India. 30% gaat naar doelen binnen Nederland en circa 10% blijft in Amsterdam. Er is weinig zicht op de criteria op basis waarvan deze goede doelen gekozen worden en wat de output is. Aan diverse charitatieve doelen werd € 640.432,21 (2017) besteed.

Het contract met Sympany bood, vooral ook door de gehanteerde tarieven en wijze van samenwerking, weinig tot geen prikkels om anders, innovatiever in te zamelen/ te zorgen voor méér ingezameld textiel of bij te dragen aan meer transparante verwerkingsroutes en het sluiten van kringlopen. Desondanks is er over de looptijd van het contract wel méér textiel ingezameld (500 ton), zoals afgesproken.

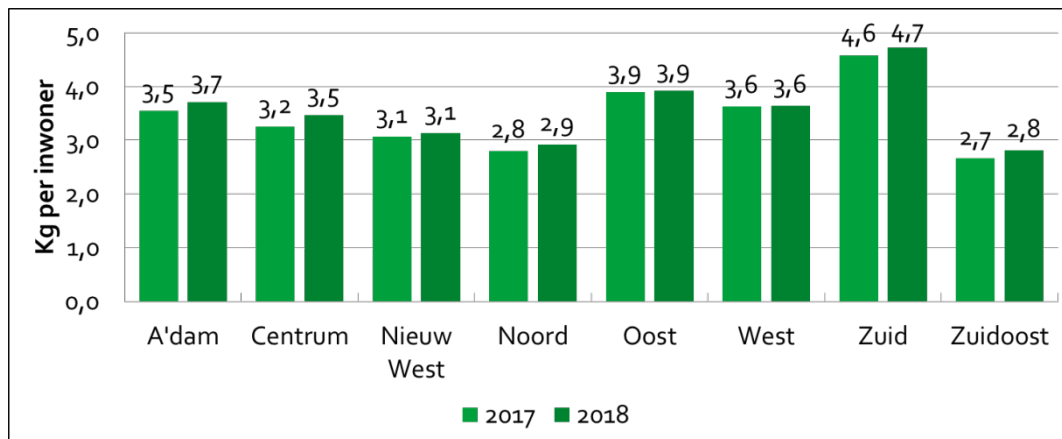
Op basis van inzicht in de prijsontwikkeling zal rekening gehouden moeten worden met investeringen in de keten en zal de gemeente anders om moeten gaan met het model van ‘vergoedingen’. Door te investeren in een solide businesscase en bijbehorende inzameling, zullen, als de hoeveelheid ingezameld textiel omhoog gaat, ook de kosten voor de verwerking van het restafval dalen.

4b. Overgrote deel textiel komt bij het restafval

De potentie aan in te zamelen textiel in Amsterdam is zo’n 14 miljoen kilo. Amsterdammers leverden in 2015 circa 2 miljoen kilo, in 2017 circa 2,9 en in 2018 ruim drie miljoen kilo textiel gescheiden in. Gemiddeld zo’n 3,7 kilogram per persoon (2018).

Daarnaast brachten Amsterdammers kleding bij retailers (zoals H&M, C&A), naar de kringloopwinkels, verkochten textiel via Marktplaats of op Koningsdag. De hoeveelheid wordt door Sympany geschat op 0,5 miljoen kilo. Amsterdamse kringloopwinkels hebben geen directe rol in het inzamelen van textiel binnen het contract met Sympany. Wel krijgen zij herdraagbaar textiel binnen. Onverkocht textiel gaat richting AEB, vanwaaruit het verder gaat naar sortering.

Helaas ging het overgrote deel van het afgedankte textiel de restbak in, zo’n 10,5 miljoen kilo. Dat is zo’n 13 kg per persoon. Dat textiel wordt verbrand en omgezet in energie.

Inzameling textiel per persoon per jaar per stadsdeel, 2017 en 2018

De inzameling van het textiel gebeurt via circa 260 voornamelijk boven en een aantal ondergrondse onderloscontainers in de openbare ruimte. De inzameling zelf is door Sympany uitbesteed. Sympany geeft aan last te hebben van vervuiling van het textiel (restafval, nattigheid) uit de ondergrondse containers. Het percentage vervuiling lag in 2018 rond de 7%, en schoot omhoog in december naar 11%. Er is sprake van roof uit textielbakken op gewilde plekken in de stad.

Er is in Amsterdam geen sprake van huis- aan-huis inzameling, inzameling via scholen of samenwerking met retailers qua inzameling. Plaatsing van aanvullende containers heeft geleid tot verhoging van hoeveelheid ingezameld textiel, maar een doorbraak is niet bereikt.

4c. Sortering en verwerkingsroutes niet transparant

De ingezamelde kleding wordt in Sympany's eigen sorteercentra in Nederland – niet in Amsterdam – grof gesorteerd (18 items in 3 soorten). Sortering is geheel gericht op bestaande verkoopkanalen.

In het jaarverslag 2016 geeft Sympany aan welke afnemers het heeft per klasse textiel:

1. A-kwaliteit herdraagbaar: 5,64% naar Oost Europa en Nederland (kringloopwinkels)
2. B-kwaliteit herdraagbaar: 67,97% naar Zambia, Angola Congo, Litouwen Tsjechië
3. Recycling (niet-herdraagbaar): 17,27% naar Pakistan, Nederland, België (voor isolatiemateriaal, vaatdoeken etc)
4. Textiel afval: 6,97% blijft in Nederland

Dit beeld is ook over 2018 herkenbaar, waarbij het aandeel afval stijgt.

Ruim 80% van de gesorteerde stroom wordt door Sympany verkocht aan het buitenland waar de fijnere sortering plaats vindt tegen lagere kosten. Wij hebben geen inzicht in wat er ná verkoop in Nederland, Oost Europa en Afrika met het textiel gebeurt. Niet herdraagbaar textiel kan, zeker buiten Nederland, uiteindelijk terecht komen op stortplekken of verwerkt worden onder voor mens en milieu belastende omstandigheden. Recycling is voornamelijk alleen downcycling, er is geen incentive om bij te dragen aan innovatieve trajecten op het vlak van upcycling. Het huidige contract zorgt er niet voor dat het sluiten van de textiel kringloop gestimuleerd wordt.

4d. Conclusie huidige contractperiode

Prijs

- Focus op financiële opbrengst is niet duurzaam, want geeft geen prikkel tot verbetering van de keten
- Aanbesteding overwegend op prijs criterium stimuleert export textiel (vanwege lage lonen bewerking) en zorgt er niet voor dat recycling van ondersoorten bevorderd wordt;
- Het systeem van 'vergoedingen' om te mogen inzamelen heeft de langste tijd gehad, de omslag kan gemaakt worden naar samen investeren in een meer circulaire keten.

Inzamelresultaten

- Inzamelingsresultaat matig, respons laag: slechts 21% van het potentieel in de textielbakken;
- Kwaliteit ingezameld textiel verslechterd door vervuiling in ondergrondse containers;
- Geen vernieuwing op de inzameling; doorbraak inzamelingsresultaat niet bereikt
- Er is geen samenwerking tussen partijen die inzamelen in Amsterdam.

Verwerking (sortering, vermarkting)

- Sortering niet gericht op circulaire verwerking, maar op verkoop;
- Verwerkingsroute is niet transparant, wat gebeurt met het textiel na inzameling
- De huidige afzetkanalen en verwerkingsroutes zorgen er hooguit voor dat de levensduur van het textiel wat wordt verlengd. Ze zorgen niet voor circulariteit.

Charitatieve doelen

- Bijdrage aan charitatieve doel zonder inzicht/ invloed op bestemming;
- De vraag is of middelen zo het meest effectief ingezet worden om de keten meer circulair te maken en te zorgen voor sociale en milieudoelen
- Inzetten op een circulaire keten geeft kansen voor arbeidsplekken en kan bijdragen aan het verlichten van druk op mens en milieu elders. Door de businesscase zelf te verbeteren, dragen we structureel bij aan een betere keten, ipv via onttrekkingen andere doelen te behartigen.

5. Strategie Circulair Textiel

In dit hoofdstuk formuleren we een nieuwe ambitie met nieuwe strategie voor de inzameling en verwerking van het Amsterdamse huishoudelijke textiel. Dit is niet het gehele plaatje van Circulair Textiel. Op het eind van het hoofdstuk geven we elementen van aanpak mee die een plek kunnen vinden in de nieuwe strategie circulair of uitvoeringsplan afval.

5a. Stel Ambitie: geen textiel in het restafval, toepassing voor ondersoorten

Gezien de evaluatie van de afgelopen contractperiode, de inzichten die zijn opgedaan na marktverkenning formuleren de gemeente Amsterdam en AEB Amsterdam de volgende ambities voor het verbeteren van de keten van afgedankt textiel die bij een volgende aanbesteding gebruikt kunnen worden:

De gemeente draagt vanuit haar wettelijke taak om afval op een verantwoorde wijze in te zamelen én vanuit de rol als verbinder binnen de circulaire economie actief bij aan een meer circulaire textielketen, door:

- Stimuleren van de ontwikkeling van circulaire verwerkingsroutes voor het herdraagbare en niet herdraagbare textiel;
- Inzetten op zo fijn mogelijke sortering en het voorkomen van export van grof gesorteerd of ongesorteerd huishoudelijk textiel naar het buitenland;
- Stimuleren van recycling-, maakindustrie en sociaal ondernemerschap en daarmee arbeidsplekken in de regio en/ of landelijk op het vlak van textiel;
- Maximale betrokkenheid van bewoners en ondernemers te organiseren met als doel dat zo veel mogelijk textiel brongescheiden wordt ingezameld met zo min mogelijk vervuiling van het textiel;
- Waar mogelijk bij de inzameling van het huishoudelijk textiel SW-plekken te creëren;
- Inzetten op transparantie in de textielketen waar het gaat om verwerkingsroutes, ingezamelde kwaliteit en milieudruk;
- Investeren in een gezonde businesscase voor het afgedankte textiel en het realiseren van bovengenoemde uitgangspunten, waarbij de verwerking van de textielstroom voor de gemeente kostendekkend plaatsvindt en afspraken gemaakt worden over opbrengsten en de inzet daarvan ter verbetering van de textielketen.

5b. Strategie: samenwerking en transparantie

Om daar te komen, stellen we de volgende strategie voor die we meenemen in de aanbesteding:

1. Focus op hoogwaardige verwerking van niet- herdraagbaar textiel

- Inzameling en sortering staat in dienst van het ontwikkelen van duurzame verwerkingsroutes, waarmee afgedankt textiel in toenemende mate onderdeel wordt van een circulaire economie, door:
 1. Hoge kwaliteit uit sortering te verkopen aan lokale kringloopwinkels of ter bevordering van creatieve bedrijvigheid, met afspraken over terugname textiel indien onverkocht en focus op het upcyclen van textiel;
 2. Lagere kwaliteit uit sortering te verkopen aan projecten in Afrika met een duurzame agenda, bijvoorbeeld leefbaarheid en sociale ontwikkeling in de regio;

3. Ondersoorten (niet herdraagbare kwaliteit) te verkopen t.b.v. recycling, zoals handdoeken, lakens, jeans, gemixte ondersoorten t.b.v. nieuwe kleding, nieuw bed- en badlinnen, nooddekens, isolatiemateriaal, etc.
4. Producenten ondersteunen bij het ontwikkelen van klanten in de regio die uit ondersoorten gerecyclede producten opnemen in hun inkoopassortiment, zoals de gemeente Amsterdam, hotels, bouwbedrijven, verhuisbedrijven, retail outlets.
5. Deelnemen aan innovatietrajecten die ervoor zorgen dat steeds meer ondersoorten worden ingezet t.b.v. hoogwaardige recycling, zoals:
 - Chemische recycling van katoen (zoals SaXcell)
 - Mechanische recycling van monostromen (denim e.a. materialen)
- Sortering af te stemmen op deze duurzame verwerkingsroutes, waarmee sortering een middel is geworden als onderdeel van een groter doel.

2. Ontwikkel diversiteit in inzamelmethodes met inzet van SW

- Om méér textiel met zo min mogelijk vervuiling in te kunnen zamelen, ontwikkelen we met partners een grotere diversiteit in inzamelmethodes, waarbij te denken valt aan:
 - Inzameling via bovengrondse handlos containers op straat
 - Inzameling via bovengrondse onderlos containers op straat
 - Inzameling via scholen, (sport)verenigingen, gebedshuizen etc
 - Inzameling via retailers, on en offline
 - Vormen van huis-aan-huis inzameling, wellicht on demand
 - Derden die met textielinzameling bezig zijn buiten de contractpartner van gemeente Amsterdam in beeld te brengen en integreren in de nieuwe aanpak.
- Burgers én consumenten betrekken bij de inzameling én de recycling/ afzet nieuwe kleding.
- Om vervuiling tegen te gaan van het textiel sluiten we gebruik van ondergrondse onderlossende containers uit.
- Waar mogelijk inzet van SW plekken bij de inzameling.

3. Organiseer en stimuleer samenwerking in de keten

- Gemeente Amsterdam neemt nadrukkelijker een positie in het speelveld in door samenwerking te organiseren en te faciliteren rondom de stroom tweedehands textiel;
- Er is niet één partij die alles kan. Belangen verschillen per stap in de keten. Samenwerken met diverse partners organiseren, is nodig om te zorgen voor het ontwikkelen van optimale inzet van specialistische kennis, ervaring en beschikbare infrastructuur;
- Amsterdam verkent de mogelijkheden om deze samenwerking verder te ontwikkelen op schaal van de MRA en waar nodig landelijk;
- Met partners werkt de gemeente op basis van synergie in visie en werkwijze, open calculatie en eerlijke verdeling van inkomsten;

4. Transparantie en monitoring

- Inzichtelijk maken van de exacte routes die textiel aflegt en impact die met deze aanpak wordt bereikt door:
 1. 'Track & Trace' systeem van textiel verwerkingsroutes (middel QR of andere methode);
 2. Impact van routes inzichtelijk maken op basis van Ladder van Lansink en ECAP CO2 calculator.

5. Investeer in een duurzame, mens & milieuvriendelijke en circulaire keten

- Door niet te sturen op 'hoogste prijs', of 'goede doelen', maar op de genoemde maatschappelijke ambities voor een circulaire textielketen.
- Eventuele opbrengsten vanuit de sortering aanwenden om de inzameling te verbeteren (denk aan vergoedingen aan bv scholen, instellingen als zij mee-inzamelen, educatie, zichtbaarheid, ...) én de verbindende rol vanuit de gemeente zowel operationeel als tactisch-strategisch en eventuele afschrijvingen op assets te kunnen financieren.

6. Een bredere aanpak is om tot een circulaire textielketen te komen. Voor Amsterdam valt aanvullend te denken aan:

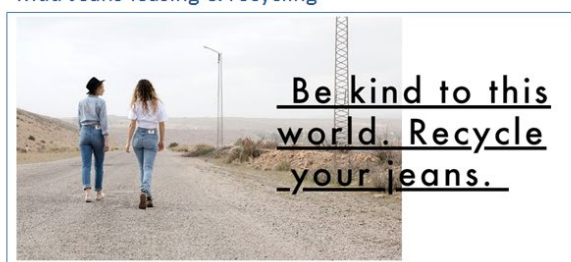
- Inzetten inkoopkracht van de gemeente zelf: textiel dat we inkopen bevat gerecycled materiaal, wordt circulair ingekocht
- Verbinden partijen en zoeken naar afzet voor gerecycled materiaal. Een eerste traject dat is opgestart is de samenwerking met de koplopersgroep Hotels, om samen met de wasserijen en textiel- en linnen eigenaren te zorgen voor het recyclen van oud materiaal. Een ander kansrijk traject in de Amsterdamse regio is de samenwerking op denim, met producenten, scholen, ontwerpers en consumenten.
- Actieve inbreng organiseren vanuit de Metropoolregio Amsterdam op het rijksbeleid op circulaire textiel. Te denken valt aan invullen recyclingsdoelstelling, financiële en andere prikkels om de businesscase voor gerecycled textiel te verbeteren, verplichtingen om textiel deels van gerecycled aren te maken.
- Actieve inbreng vanuit de gemeente Amsterdam om met partners in de regio de gewenste 'Amsterdamse hub voor circulair textiel' invulling te geven.

Amsterdamse denim brands tonen leiderschap

G-Star most sustainable jeans ever

Mud Jeans leasing & recycling

Kuyichi – recycled & social

KOI + House of Denim, recycled Amsterdam clothes

Bijlage 1. Lijst geconsulteerde partijen

Alcon Advies	Alcon Advies adviseert bedrijven en instanties bij het maken van duurzame keuzes als het gaat om textiele materialen en producten.
Circle Economy	Circle Economy is een sociale onderneming, georganiseerd als coöperatie, die de transitie naar een circulaire economie wil versnellen door het ontwikkelen van uitvoerbare, schaalbare oplossingen.
Circulus-Berkel	Verzorgt het afvalbeheer en taken in de openbare ruimte voor negen gemeenten: Apeldoorn, Bronckhorst, Brummen, Deventer, Doesburg, Epe, Lochem, Voorst en Zutphen
Curitas	Verzorgt textielinzameling voor gemeenten. Werkt samen met (retail) bedrijven en scholen. Is een onderdeel van Boer Groep.
Boer groep	Internationale groep inzamel- en sorteerbedrijven voor oude kleding, textiel en schoenen (Nederland, België en Duitsland, werkt samen met partners in onder andere Zweden en Frankrijk).
Frankenhuis	Verzorgt duurzame verwerking (vervezeling) van textiel. Is onderdeel van Boer groep.
Gemeente Zaanstad	Heeft inzameling en verwerking van het textiel opnieuw georganiseerd en heeft daarnaast samenwerkingsovereenkomst met o.a. Wieland, Reshare en Brightloops om textielketen te sluiten.
Gemeente Almere	In verband met aanbesteding textielverwerking, plannen voor sortering in Almere
Gemeente Utrecht	Aanbesteding textiel Utrecht
HVC	HVC is verantwoordelijk voor het duurzaam afvalbeheer van 46 gemeenten en 6 waterschappen uit Noord-Holland, Zuid-Holland, Flevoland en Friesland.
Locatie	Kringloopbedrijf in Amsterdam
Omslag/ zinvolle zaken	Amsterdams platform om sociaal ondernemerschap en arbeidsparticipatie te bevorderen
Modint	Het business netwerk van fabrikanten, importeurs, agenten en groothandelaren in kleding, modeaccessoires, tapijt en (interieur)textiel.
Midwaste	Midwaste is een coöperatieve vereniging van dertien regionale afval- en reinigingsbedrijven. De vereniging organiseert gezamenlijke (inkoop)kracht (volumes) om in de markt te opereren en grondstoffen duurzaam te be- en verwerken.
RataPlan	RataPlan heeft 22 kringloopwinkels in Noord-Holland, Zuid-Holland en Flevoland. Daarnaast beheert RataPlan 43 bewaakte NS fietsenstallingen verspreid over het land. De kringloopwinkels en fietsenstallingen hebben als doel het bieden van werk aan mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Daarnaast biedt RataPlan werkervarings- en stageplaatsen en bevordert zij hergebruik.
Reblend	ReBlend is een circulair textiel label en change agency, gericht op het initiëren en organiseren van collecties en iconische projecten die samengesteld 'textielafval' gebruiken als grondstof voor nieuw hoogwaardig textiel voor mode en interieur.

Reshare	Zamelt sinds 2006 kleding en textiel in onder de naam Leger des Heils ReShare. Gescheiden inzameling van kleding en schoenen heeft als doel product hergebruik.
Rijkswaterstaat	Afdeling die zich bezig houdt met het sluiten van de textielketen, deelnemer European Clothing Action Plan (ECAP) en routekaart circulair textiel.
Saxion	Hogeschool, met afdeling Fashion & Textile technologies, innovatie op het vlak van oa. chemische recycling
Stichting TexPlus	Stichting TexPlus is een samenwerkingsverband tussen 8 Overijsselse koplopers op het gebied van circulair textiel. Van inzameling tot verwerking en het vervaardigen van eindproducten; de gehele keten is vertegenwoordigd in de stichting.
Sympany	Sociale onderneming die, via inzameling van textiel, goede doelen in binnen en buitenland ondersteunt
Upset Textiles	Nieuwe vormen van recycling gekoppeld aan goed arbeidsomstandigheden met voornamelijk productie in India.
UMC	Inzake beleid ziekenhuis circulair inkopen werkkleding
Wieland Textiles	Wieland Textiles ontplooit drie kernactiviteiten: 1. Inkoop van ingezameld textiel 2. Sortering van ingezameld textiel in twee hoofdstromen – herbruikbare kleding en textiele materialen 3. Marketing en verkoop van gesorteerd textiel. Daarnaast innoveert Wieland. Met 'Smart Fiber Sorting' brengt Wieland afgedankt textiel terug in de kringloop als hoogwaardige grondstof voor nieuwe textielproducten.
Waag Amsterdam	Waag werkt aan het vernieuwen van het maakproces rond textiel, onder andere in de fablabs en de maakplaatsen.